

РЕЦЕНЗИЯ

на научните трудове и учебната дейност
на доц. д-р Галина Николова Шамонина

представени за участие в конкурс за заемане на академична длъжност
"професор"

в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по руски език

(Иновационни технологии в обучението по чужд език),

обявен в ДВ бр. 8 от 28.01.2014 г. за нуждите

на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“

Рецензент: проф. д-р Димитър Веселинов Димитров

доктор по педагогика, професор по методика на чуждоезиковото обучение

Настоящата рецензия е изготвена въз основа на документи, постъпили по конкурс, обявен от ВСУ „Черноризец Храбър“ (ДВ, бр. 8 от 28.01.2014 г.) и на интернет-страницата на университета за нуждите на Департамент “Чуждоезиково обучение”. Представените по конкурса документи съответстват на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Инструкция №6 към Наредба №3 за академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър“. Процедурата по конкурса е коректно спазена.

1. Общо представяне на получените материали

За участие в обявения конкурс са подадени документи от доц. д-р Галина Николова Шамонина, която е **единствен кандидат** по тази процедура.

За участие в конкурса кандидатът доц. д-р Галина Николова Шамонина е представила списък от общо 35 заглавия (без материали по темата на дисертационния труд, защитен от кандидата по настоящия конкурс), в т.ч. публикации в български и чуждестранни научни издания и научни форуми, 3 монографии, 1 студия, 14 статии, 13 доклади, 4 учебници и учебни пособия. Приемат се за рецензиране 35 научни труда, които са извън дисертацията. Не се рецензират 24 писмени рецензии и 5 становища, 6 съставителства. Представени са и данни за 13 участия на кандидата в национални и международни проекти.

Представените материали отговарят на областта и професионалното направление на обявения конкурс.

2. Данни за кандидата

Кандидатът Галина Шамонина завършва руска филология през 1986 година в Кубански държавен университет (гр. Краснодар, Руска федерация). През 2001 г. се дипломира по специалност „Английска филология“ във Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”. През 2004 г. защитава докторска дисертация на тема “Лингводидактически основи на корективен курс по руски език като втори или трети чужд език в нефилологически вузове в България” (“Лингводидактическите основи на коректиривочного курса русского языка как второго или третьего иностранного языка в неязыковых вузах Болгарии”) с научен ръководител проф. д. пед. н. А. Н. Щукин (Държавен институт по руски език “Ал. С. Пушкин”).

Кандидатът започва научно-преподавателската си работа през 1990 г. като преподавател в Института по химическа промишленост и машиностроене към Технически университет (гр. Варна). През 1993 г. е избрана за старши преподавател. През 1997 г. Галина Шамонина започва работа като старши преподавател в Катедра “Чужди езици” на Технически университет (гр. Варна). От 2004 г. Галина Шамонина е назначена като старши преподавател в Варненски свободен университет «Черноризец Храбър». През 2005 г. е избрана за директор на Департамент “Чуждоезиково обучение”, а от 2009 г. и за директор на Руския център към университета. През 2009 г. д-р Галина Шамонина е избрана от СНС по педагогика при ВАК за доцент по Методика на обучението (по руски език) (Свидетелство № 26069). През периода 2009 - 2014 доц. Г. Шамонина взема участие в общо 13 проекти, в 6 от тях като ръководител, в 4 – като координатор на дейност, в 3 – като партньор и участник. През своята професионална кариера доц. д-р Галина Шамонина заема различни административни длъжности, които оформят профила ѝ на отговорна и динамична личност.

3. Обща характеристика и оценка на научната продукция на кандидата

В синтезиран вид силните страни в кандидатурата на доц. д-р Галина Шамонина могат да се обобщят в няколко точки: колегатата Шамонина има изследователска и преподавателска дейност, свързана със Варненския свободен университет вече цели 10 години; формирала се е като изследовател и преподавател при едни от големите имена в съвременната русистика и методика на чуждоезиковото обучение; публикациите ѝ са основно на български, руски и английски език и имат приносен характер и безспорно практическо приложение; в депозираните за рецензиране публикации авторката съчетава научна строгост с умение да излага на достъпен език специфични лингводидактически проблеми.

4. Характеристика и оценка на учебно-педагогическата дейност на кандидата

Оценката ми за учебно-педагогическа дейност на кандидата е висока, което се потвърждава от качеството на създадените от нея учебници и учебно-методически помагала, от нейния дългогодишен опит като лектор и ръководител на упражнения и семинари (включително организиране на извънаудиторни занимания в практическа среда), и не на последно място от успешната и работа като обучаващ лектор в различни форми за повишаване на квалификацията на учителите-русисти в България. Организатор е на кръгли маси и методически семинари по проблемите на чуждоезиковото обучение, национални конкурси за студенти и ученици. Организатор е 5 международни квалификационни школи „Съвременни педагогически технологии в обучението по руски език като чужд“ (2009-2014) за студенти-русисти от водещи университети в Европа.

Научни и научно-приложни приноси на кандидата

Тематиката на представената научна продукция е актуална и интересна и представя доц. д-р Шамонина като интердисциплинарен изследовател. Няма да правя цялостен преглед на постиженията ѝ в конкретните научни области, тъй като те са отразени в солидната справка, предоставена от кандидата, приложена към пакета с документи за рецензиране. Ще акцентирам върху три труда на доц. д-р Шамонина, които определям като водещи за нейната научно-изследователска и преподавателска дейност: „Ключ към успеха. Езикът на академичната комуникация“ (2013); „Иновации в обучении русскому языку как иностранному“ (2013); „Современные технологии как основа креативного обучения иностранным языкам“ (2014).

В монографията “Иновации в обучении русскому языку как иностранному”, написана в съавторство с проф. д. пед. н. Л. Московкин, се изследват теоретичните и практически въпроси на разработката и използването на иновации в обучението по руски език като чужд. Проблематиката е актуална за съвременния етап на методиката на чуждоезиковото обучение, който се характеризира с интензивни научни търсения на нови подходи, методи и технологии на обучение, осигуряващи висока ефективност и интензифициране на учебния процес. Важен принос е създаденият работещ теоретичен модел за анализиране и оценяване на съществуващи практики, разработване и внедряване на иновационни технологии в областта на обучението по руски език като чужд. Описанието на разработените от автора иновации (в глави 5, 6, 7) е съпроводено от практическа разработка на учебно занятие, което позволява на преподавателите да

организират успешно работата по въвеждането на описаните технологии. Предложените от доц. д-р Шамонина иновации в обучението по руски език като чужд позволяват реализацията на целите за развитие на личността на обучавания и възможностите за неговата творческа самореализация.

Монографията „Ключ към успеха. Езикът на академичната комуникация“ (в съавторство с Б. Костова) е резултат от натрупания опит в проучването и обобщаването на съществуващите университетски практики на академичния диалог по света, извеждането на акцентите в българския, английския и руския модел, обособяването на уменията, които включват правила на стила и етикета, присъщи на академичната комуникация. Книгата отговаря на необходимостта да се запълни една ниша в ученето и преподаването на чужди езици на университетско ниво. Тази ниша се поражда от интернационализацията на университетите, която води до по-високи изисквания както към студентите, така и към преподавателите. Ефективността на работата на университетските преподаватели днес се оценява и по способността и уменията им да публикуват в международни издания, да представят изследванията си на международни форуми, да изнасят лекциите си на чужд език. За справянето с такава нелека задача се изискват специални компетентности: познаване на схематичната структура на академичните жанрове, умения за използване на разнообразни реторични похвати, както и увереност в употребата на чужд език за академични цели. Езиковият код на академичното общуване, или академичният дискурс, представлява цялостната среда, в която се реализират писмените и устните академични текстове. Той се представя от авторите в 7 раздела на три езика – български, английски и руски. На началото на контактите е посветен първият раздел: писмо, разговор по телефона, представяне и запознанство. Вторият раздел представя научната конференция – откриване, заседания и закриване. Третият раздел анализира научната дискусия с акценти върху водене на дискусията, въпроси, молба за допълнителни пояснения, отговори на въпроси, съгласие, съмнение, несъгласие, коментар, препоръки и благодарност. Под общото заглавие „Научен труд“ в четвърти раздел са включени утвърдени реторически видове – дисертационен труд, монография, автореферат на дисертационно изследване, научна статия, научен доклад, академична лекция, магистърска теза; основните компоненти на тяхната структура – увод, изложение и заключение. Във фокуса на пети раздел е презентацията. Тематичният речник е сполучлив опит да се обособи в десет рубрики на български, английски и руски език най-необходимата специфична лексика, свързана с: научни форуми; организатори, участници; програма; зали, отдели, оборудване;

документи, публикации; научни учреждения; академичен състав; степени; административен персонал; висше образование. Последният раздел съдържа полезни приложения. Акцентът върху практическото ориентиране на изследването прави книгата незаменим помощник за читателите, като им предоставя инструменти и формули за успешно общуване, изгражда усет към различието и увереност при използване на чужд език в академична среда. Вътрешната конструкция на разделите съдържа: кратко описание на конкретната цел, към която е насочен разделът; специфика на жанра (писмо, телефонен разговор, научна конференция, дискусия, презентация и т.н.); полезни съвети, които следват всяка стъпка в подготовката на участието в чуждоезикова академична комуникация; полезни фрази, обособени в синхронни схеми на български, английски и руски език; приложения от образци на английски и руски език. Монографията е адресирана към преподаватели, докторанти и магистранти, които се стремят да усъвършенстват комуникативните си умения за писане на научни статии и доклади, изнасяне на лекции и презентации, участия в научни дискусии и семинари на чужд език.

Изследването на доц. д-р Шамонина “Современные технологии как основа креативного обучения иностранным языкам” е актуално със своята насоченост към малко изследвана област – съвременните технологии в професионално-ориентираното обучение по чужд език като основа за креативно обучение. Необходимо е да се подчертае, че сред основните характеристики на съвременните технологии авторката обособява следните: контекстуалност; диалогичност; сътрудничество на преподавателя със студентите; индивидуална траектория на обучение; създаване на свободно творческо пространство; самостоятелна активна познавателна дейност на обучаваните; рефлексия; вариативност и гъвкавост на съдържанието на обучението. Използването на съвременните технологии в процеса на обучение разкрива способностите на обучаемите за аргументиране на собствена позиция и поглед към света, генериране на нови идеи и вземане на самостоятелни решения. Приносният характер на изследването виждам в методически коректния подход към разработването на модел на професионално-ориентирано обучение с използването на информационни и комуникационни технологии. Общодидактическите принципи на такова обучение по чужд език с използване на ИКТ са развити и допълнени с оглед на характерните му черти. Виртуалната образователна среда е разгледана през призмата на своите предимства: мобилност и технологичност, хипертекстове, интерактивност, дистанционност, индивидуализация на обучението, социалност, модулност,

паралелност, асинхронност, масовост и рентабилност. Направен е анализ на дидактическия потенциал на технологиите “мултимедия”, “хипертекст”, “хипермедия”, “телекомуникации” и “виртуална реалност“ в чуждоезиковото обучение. Особен интерес представлява обучението в триизмерен свят като една от най-иновативните възможности, осигуряващи участие на обучаемия в абстрактни пространства със зададени виртуални условия за чуждоезиково информационно взаимодействие, решаващи един от главните проблеми в обучението по чужд език – отсъствието на езикова среда. Предложена е авторска разработка на електронното портфолио като съвременна мрежова технология за непрекъснат мониторинг на динамиката на усъвършенстване на чуждоезиковата компетентност на обучаемите. Представени са принципите и моделите за дистанционно обучение по чужд език и е направен опит за методическо конструиране на мрежов модел за дистанционно обучение по руски език на студенти-международници.

Авторът успешно и адекватно е определил целите, задачите и съдържанието на обучението като е направил подробно описание на отделните компоненти. Цялостната разработка използва ИКТ като: информационно-методическо осигуряване и поддръжка на управлението на процеса; основа за креативно обучение по чужд език; подкрепа на информационната, изследователска и тренировъчна дейност в процеса на активизиране на езиковия материал и формиране на начините за осъществяване на речева дейност на чужд език; средство за автоматизиране на процесите за контрол и коригиране на резултатите от учебната дейност; инструмент за развитие на рефлексията; съдействие за непрекъснато усъвършенстване на професионално-ориентираното чуждоезиково информационно взаимодействие.

5. Оценка на личния принос на кандидата

В план “личностни компетентности”, особеност на професионалните изяви на доц. д-р Галина Шамонина е постигнатото хармонизиране на постижения във всички основни направления на нейната дейност: научноизследователска, преподавателска и организационна дейност. Представената професионална биография на доц. д-р Шамонина е доказателство за изградени компетентности в областта на организация и научно-изследователска дейност в системата на българското висше образование и в квалификационните и преквалификационни практики.

Монографиите, студиите и статиите са резултат от собствена научно-изследователска дейност на доц. Галина Шамонина. Актуалността и значимостта на научните приноси на кандидата за мен са безспорни. Предложените монографии, книги,

учебници и учебни помагала притежават както теоретичен, така и практически принос и могат да се използват от широк кръг специалисти.

6. Лични впечатления

В своята преподавателска дейност тя използва и апробира съвременни дидактически технологии. Личната ѝ преподавателска техника е ориентирана към прилагането на рефлексивни методи в кооперативен, интелектуален, комуникативен и личностен аспекти. Тя е търсен и авторитетен преподавател и изследовател. Член е на редакционната колегия на сп. "Чуждоезиково обучение". Съществен научен принос в нейната изследователска дейност е ориентирането на дидактическите технологии в плоскостта на креативността като важен елемент при формирането на съвременните ценностни ориентации на студентите.

Кандидатурата на **доц. д-р Галина Шамонина**, както нейните научни и преподавателски приноси, представени чрез публикациите и преподавателският ѝ профил отговарят на областта и професионалното направление на обявения конкурс и може да бъде избрана за професор във Варненския свободен университет "Черноризец Храбър" в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по руски език (Иновационни технологии в обучението по чужд език).

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

След запознаване с представените в конкурса материали и научни трудове, анализ на тяхната значимост и съдържащи се в тях научни, научно-приложни и приложни приноси, убедено давам своята **положителна** оценка и **препоръчам** на Научното жури да предложи на Научния съвет при Варненския свободен университет „Черноризец Храбър" да избере **доц. д-р Галина Николова Шамонина** да заеме академичната длъжност **„професор"** в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по руски език (Иновационни технологии в обучението по чужд език).

16.05.2014 г.

Рецензент:

(проф. д-р Димитър Димитров)